

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1938 kl. 2 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 12, i anledning av återremiss av utskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om beredande åt den kvinnliga ungdomen av ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhällliga uppgifter.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 124, hemställde herr Domö m. fl., att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allsidig och skyndsam utredning angående åtgärder för att mera allmänt bereda den kvinnliga ungdomen ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhällliga uppgifter i enlighet med vad i motionen anförts samt att Kungl. Maj:t för riksdagen måtte framlägga de förslag, vartill utredningen gäve anledning.

I avseende å motiveringen till motionärernas hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet inhämtade i vederbörlig ordning utlåtande över motionen från skolöverstyrelsen, och är nämnda utlåtande såsom bilaga fogat vid utskottets ovannämnda utlåtande nr 5. Sedan utskottet berett överstyrelsen för svenska röda korset, styrelsen för svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet och Sveriges husmodersföreningars riksförbund tillfälle att yttra sig över motionen fick utskottet från nämnda korporationer mottaga yttranden i ärendet. Redogörelse för innehållet i sistnämnda yttranden finnes intagen i utlåtandet nr 5.

En med förevarande likalydande motion har väckts i andra kammaren och hänvisats till dess första tillfälliga utskott. Sistnämnda utskott har infortrat yttranden över motionen från svenska skolkökslärarinnornas förening, svenska lanthushållslärarinnornas förening, Fredrika Bremerförbundet, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, folkpartiets kvinnoförbund, svenska landsbygdens kvinnoförbund och allmänna valmansförbundets centrala kvinnoråd. Utskottet har av dessa yttranden tagit del.

För egen del anförde utskottet i meranämnda utlåtande nr 5 följande.

»I likhet med motionärerna finner utskottet det önskvärt, att den kvinnliga ungdomen mera allmänt beredes ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhällliga uppgifter. Såsom skolöverstyrelsen erinrat äro också åtgärder i sådant syfte under förberedande eller kunna förväntas

bliva upptagna till utredning. Därvid har man huvudsakligen tänkt sig, att undervisningen i hithörande ämnen skulle meddelas de unga under deras skolgång. Motionärerna syfta emellertid längre. Enligt deras mening bör en speciell obligatorisk husmodersutbildning förläggas till 18—20-årsåldern.

Ehuru utskottet livligt behjärtar önskemålet att hemvårdsutbildningen för flickorna måtte bättre ordnas och utvidgas till att omfatta all kvinnlig ungdom, kan utskottet för sin del ej finna det vare sig behöfligt eller lämpligt att mera allmänt förlägga husmodersutbildningen såsom motionärerna tänkt sig till 18—20-årsåldern. Vid denna ålder ha de flesta flickor antingen anställningar, som de i så fall skulle kunna gå miste om, eller ock behövas de för hemmens skötsel. För det stora flertalet skulle ock helt visst en till läroverk, folkskolor och fortsättningsskolor förlagd undervisning av här ifrågavarande slag vara tillfyllest. Endast så långt bör alltså, enligt utskottets mening, denna undervisning göras obligatorisk.

Utskottet vill slutligen framhålla, att då inom ramen för de utredningsuppdrag, som lämnats särskilda sakkunnigkommittéer, även rymmas de spörsmål, som i motionen beröras, det torde kunna förväntas, att motionärernas önskemål i den utsträckning, som kan befinnas lämpligt, bliva på denna väg tillgodosedda.

Det synes i varje fall utskottet lämpligast, att resultatet av nu pågående eller förestående utredningsarbete på ifrågavarande område avvaktas, innan riksdagen på sätt motionärerna föreslagit avlåter skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t.

På grund av det anförda får utskottet hemställa, att förevarande motion ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.»

Mot utskottets beslut hade herrar Bodin och Hagström anförts en vid utlåtandet fogad reservation.

Vid föredragning i första kammaren av utskottets utlåtande över motionen visades ärendet åter till utskottet för ny behandling.

Utskottet. Utskottet, som i anledning av nämnda återremiss ånyo företagit ärendet till behandling, vidhåller den ståndpunkt, för vilken utskottet i ovannämnda utlåtande givit uttryck, och får alltså, med åberopande av vad utskottet i nämnda utlåtande anförts, hemställa,

att förevarande motion ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 maj 1938.

På utskottets vägnar:

KARL AUG. JOHANSON.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar K. A. Johanson, Wistrand, Bodin, Härdin, Per Andersson, Nils Andersson, Danielsson* och Elon Andersson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

dels av herrar Wistrand och Bodin, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med motionärerna, att allt som kan göras för att hemmen på bästa sätt skola kunna fylla sin utomordentligt viktiga uppgift också så vitt möjligt bör göras. Utskottet finner det därför högeligen önskvärt, att vår tids unga människor beredas tillfälle att inhämta sådana kunskaper och färdigheter, som göra dem dugliga att skapa verkligt goda hem. Utskottet sympatiserar därför livligt med tanken att ungdomen, i första hand den kvinnliga, skall få möjlighet att på bästa och ändamålsenligaste sätt lära sig vad i motionen kallas hemvård. Det förefaller emellertid utskottet som om motionärerna här sökt få med alltför mycket. Utskottet anser exempelvis, att utbildning i gasskydd ej bör förekomma i detta sammanhang. Då det torde vara otänkbart, att de ifrågasatta kurserna komma att omspanna någon längre tid, anser utskottet lämpligt, att undervisningen koncentreras till det nödvändigaste och vill då i första hand nämna: hushållsgöromål, barnavård, sjukvård, hygien och samhällsetik.

Om denna undervisning skall meddelas i kurser, i vilka ungdomen kan deltaga samtidigt som den sköter sitt förvärvsarbete, eller i särskilda skolor, kanske av ungefär samma karaktär som folkhögskolorna, därom vill utskottet ej yttra sig men uttalar den förhoppningen, att en eventuell utredning skall klargöra vilkendera av dessa vägar lämpligen bör beträdas eller om man med fördel bör söka sig fram på bådadera. Vad utskottet i detta sammanhang anser viktigt är att ungdomen, i varje fall den obemedlade, får tillfälle till fullt kostnadsfri undervisning.

Motionärerna ha tänkt sig, att den planerade undervisningen skulle meddelas åt de unga i åldern 18—20 år. Utskottet ifrågasätter, om ej tillträde till sådana kurser bör medgivas åt något yngre och framförallt något äldre ungdom men anser särskilt viktigt, att den meddelas tidigast vid åldern 16—17 år. Vidare anser utskottet, att en obligatorisk skolköksundervisning för alla flickor i den ordinarie skolåldern bör bliva en god grund för denna fortsatta utbildning.

Till sist vill utskottet hävda, att ifrågavarande undervisning icke bör göras tvångsbetonad utan vara fullt frivillig. Utskottet avvisar därför bestämt den i motionen framskymtande tanken att undervisningen möjligen skulle göras obligatorisk.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet alltså hemställa,

att första kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allsidig och skyndsam utredning angående åtgärder för att mera allmänt bereda den kvinnliga ungdomen möjlighet till ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhällsliga uppgifter i enlighet med vad i motionen anförts samt att Kungl. Maj:t för riksdagen måtte framlägga de förslag, var till utredningen ger anledning.»

dels ock av herr *Elon Andersson*.